

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Sámsoni úti bellegelő (HUHN20161) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Nyíregyháza

2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület.

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Hauberger Júlia

Juhász Krisztina

Lukács Attila

Tóth Pál

Somlai Tibor

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1.A terület azonosító adatai.....	6
1.1.Név	6
1.2.Azonosító kód	6
1.3.Kiterjedés	6
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.5.Érintett települések	6
1.6.Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	6
2.Veszélyeztető tényezők.....	8
3.Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése	12
3.2.2.Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	27
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések.....	27
3.2.4. Kutatás, monitorozás	28
3.2.5.Mellékletek	30
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	31
3.3.1.Agrártámogatások.....	31
3.3.2.Pályázatok.....	34
3.3.3.Egyéb	34
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	35
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök.....	35
3.4.2.A kommunikáció címzettjei.....	35
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	39
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	41
1.A tervezési terület alapállapot jellemzése	42
1.1. Környezeti adottságok.....	42
1.1.1. Éghajlati adottságok	42
1.1.2. Vízrajzi adottságok	42
1.1.3. Talajtani adottságok	42
1.2.Természeti adottságok.....	43
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	44
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	46
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	47
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	48
1.3.Területhasználat	48
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás	49
1.3.2.Tulajdoni viszonyok	49
1.3.3.Területhasználat és kezelés.....	49
2.Felhasznált irodalom	52
3.Térképek.....	53

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Sámsoni úti bellegelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20161
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	241,07 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6260* – Pannon homoki gyepek

Az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

1.4.2. Jelölő fajok

- Magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*)
- Közönséges ürge (*Spermophilus citellus*)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Debrecen

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védeltségi kategóriák

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat puffterület övezetével (100%) átfed.

A tervezési terület nem érint különleges madárvédelmi területet.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről
- Debrecen településrendezési,- településszerkezeti,- szabályozási terv és HÉSZ – 23/2010. (V.31.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Debrecen-Halápi körzet. (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.) Törzskönyvi szám: 31/87/2007.

Következő tervezés éve a Debrecen-Halápi körzetben: 2017

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Zrínyi Miklós Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-902910-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Hortobágy-Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve - Közreadta a TIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015

1.7.7. Egyéb tervek

Magyar kökőrcsin (*Pulsatilla flaveszens*) fajmegőrzési terve. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	H	70	6260* (Pannon homoki gyepek) - A területen rendszeres legeltetés nem folyik, emiatt fokozódó cserjésedés, csökkenti az élőhely kiterjedését. Legeltetés hiányában, továbbá, a homokgyep egyes típusai a túlzott avarfelhalmozódás miatt elszegényednek, biológiai sokféleségük csökken. Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) – Legeltetés hiányában a faj fennmaradásához nélkülözhetetlen rövid fűvű gyepek az alkalmas, kötöttebb talajú termőhelyeken hiányzik. Az ürge számára ezért jelenleg nincsenek megfelelő kiterjedésű alkalmas élőhelyek a területen.
C01.01	homok vagy kavicsbányászat	H	1	6260* (Pannon homoki gyepek) - A terület keleti felén több foltban alkalmilag előforduló illegális homokbányászat az élőhelyet lokálisan megsemmisíti, tágabb környezetében gyomosodást, inváziós fajok megtelepedését idézi elő.
E04.02	katonai létesítmény a tájban	L	<1	6260* (Pannon homoki gyepek) - A területen elhagyott egykori katonai épületek környékén hulladékelhagyás és tüzzelődés fordul elő, ami veszélyezteti a környező élőhelyeket. A táj egységét esztétikailag is rombolják a romos épületek.
F.04.01	növények kiásása	M	<1	Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>) – A jelölő növényfaj egyedeinek kiásására és begyűjtésére a területen már volt példa, ezért potenciális veszélyként számolni szükséges vele. A növények begyűjtése csökkenti a populáció méretét, emellett bolygatással jár, ami gyomosodást, inváziós fajok megjelenését segítheti elő.
G01.03	motoros járművel végzett tevékenység	H	70	6260* (Pannon homoki gyepek) – A terület homoki gyepein rendszeres a terepmotorozás, ami a gyepek felszaggatásához, lokális megszűnéséhez, gyomosodásához vezet. Bár a terület nyugati részén kijelölt területen hatósági engedély alapján kijelölt pályát használhatnak a motorosok, rendszeres az illegális áthajtás a terület többi részére is.
G04.02	felhagyott katonai használat	M	100	6260* (Pannon homoki gyepek) - A korábbi katonai használat a területen tájsebeket okozott. A katonai tevékenység megszűnésével egyre több az illetéktelen behatoló, a természetkárosító tevékenységek (pl. terepmotorozás, homokbányászat, hulladéklerakás) mértéke megnő.
H05	talajszennyezés és szilárd hulladék	M	1	6260* (Pannon homoki gyepek)- A terület szegélyi részein több ponton előforduló illegális hulladékelhelyezés a homokgyepek lokális megszűnését, a tágabb környezetben gyomosodást okoz.

I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	80	6260* (Pannon homoki gyepek) – A terület jelentős részén, elsősorban keleti felén gyorsan terjedő inváziós fásszárúak – elsősorban akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>), nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>), keskenylevelű ezüstfa (<i>Eleagnus angustifolia</i>), kései meggy (<i>Prunus serotina</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) állományai alatt az élőhely megsemmisül, azok környezetében gyomosodik. Az inváziós fajok forrásai elsősorban a területen található akácok, illetve tájidegen fafajú fasorok, facsoportok. Kisebb mértékben inváziós lágyszárúak – elsősorban selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) terjedése okoz állapotromlást. Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) – A terjedő inváziós fa- és cserjefajok a jelölő faj potenciális élőhelyeinek, a homokgyepek területének csökkenését okozzák. Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>) – A jelölő faj előfordulási helyének környezetében terjedő inváziós fa- és cserjefajok megfelelő kezelés hiányában a magyar kökörcsin állományt becserjésedés/erdősödés révén megszűnéssel fenyegetik.
I02	problémát jelentő őshonos fajok	M	50	6260* (Pannon homoki gyepek) – Legeltetés hiányában őshonos fásszárúak – elsősorban erdei fenyő (<i>Pinus sylvestris</i>), nyár fajok (<i>Populus</i> spp.) – záródás esetén az élőhely területét csökkentik. Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) – A legeltetés hiányában terjedő őshonos fa- és cserjefajok a jelölő faj potenciális élőhelyeinek, a homokgyepek területének csökkenését okozzák. Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>) – A jelölő faj előfordulási helyének környezetében terjedő őshonos fa- és cserjefajok megfelelő kezelés hiányában a magyar kökörcsin állományt becserjésedés/erdősödés révén visszaszorulással fenyegetik.
J01.01	leégés	M	70	6260* (Pannon homoki gyepek) - A terület esetenként előforduló, bizonyára emberi tűzgyújtásra visszavezethető leégése érzékeny fajok visszaszorulását okozhatja, az akác elfekvő magjainak csírázásának serkentésével pedig az inváziós faj általi becserjésedés veszélyét fokozza. Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>) – A kontrollálatlan égetés, különösen vegetációs időszakban a faj ivaros szaporodását akadályozza, ezáltal visszaszorulást okozhat. A téli időszakban, kontrollált körülmények között végzett égetés – megfelelő körütekintés esetén - ilyen veszéllyel nem jár.
K01.02	eliszapolódás, feliszapolódás	M	10	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) – A területen a faj legfontosabb élőhelyeinek számító mesterséges vizes élőhelyek (tankúsztatók) feliszapolódása folyamatban van, ami hosszabb távon alkalmatlanná teszi ezeket a víztesteket a mocsári teknős számára.
K01.03	kiszáradás	M	10	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) – A területen a faj legfontosabb élőhelyeinek számító mesterséges vizes élőhelyek (tankúsztatók) megfelelő vízellátás hiányában kiszáradóban vannak. A mocsári teknős élettere ezáltal csökken.

K06	egyéb vagy kevert formái a fajok közötti versengésnek	M	10	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) – A területen a faj legfontosabb élőhelyeinek számító mesterséges vizes élőhelyek (tankúsztatók) környezetének teljes befásodása a faj számára szükséges napozó zónák kiterjedését jelentősen csökkenti.
K04.05	növényevők általi károkozás (vadrágás is)	L	<1	Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>) – A természetesen előforduló rágcslók a töveket, gyökereket megrághatják, a mezei nyúl és őz legelése a bimbókat, virágokat károsíthatja.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
K03.06	háziállatok miatt kialakult antagonizmus	L	10	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) – A környező kiskertes övezetből átkóborló kutyák, macskák a mocsári teknős példányokat zavarás, predáció révén veszélyeztetik.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	M	100	6260* (Pannon homoki gyepek) – A klíma szárazabbá, aszályosabbá válása az élőhelyen belüli sokféleség csökkenéséhez, a zártabb sztepréti típusok visszaszorulásához, zavarástűrő és gyomfajok eluralkodásához vezethet. Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) – A csapadékmennyiség csökkenésével a faj legfontosabb élőhelyeinek számító mesterséges vizes élőhelyek (tankúsztatók) kiszáradása fokozódik. A mocsári teknős élettere ezáltal csökken.

A táblázatban az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Sámsoni úti bellegelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a célállapot, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhely, a 6260* „pannon homoki gyepek” állományai legalább az alapállapot felmérése során tapasztalt nagyságban, karakterüket megőrizve, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében fennmaradjanak, olyan állapotban, hogy a közösségi jelentőségű fajok - magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) és közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) számára alkalmas élőhelyül szolgáljanak hosszú távon is. A megjelölt prioritások szerinti célkitűzések megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, természetközeli élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományra, valamint a további jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: a homoki gyepek és a velük természetes élőhelyi együttest alkotó fás élőhelyek megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával szemben.
- A homoki gyepeken szükséges az élőhelyi adottságokat figyelembe vevő alacsony intenzitású, kíméletes, de rendszeres legeltetés megindítása és fenntartása, különös tekintettel a magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) és a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) élőhelyi igényeire.
- A bolygatott, legeltetésre alkalmatlan gyepterületeket (kiemelten a hulladéklerakók, megbontott homokfelszínek) tereprendezéssel, gyomirtó kaszálással, cserjeirtással szükséges helyreállítani, esetleg őshonos fafajú fásítással rekultiválni.
- Gondoskodni szükséges az inváziós, illetve nem tájhonos fa- és cserjefajok gyepekről történő visszaszorításáról. Az őshonos fafajú, spontán terjedő faállományok túlzott terjedését megfelelő keretek között szükséges tartani.
- Biztosítani szükséges, hogy a területen található erdőállományok ne legyenek inváziós fa- és cserjefajok forrásai, ezért szerkezetátalakítással törekedni kell az erdők őshonos fafajúvá alakítására.
- A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) élőhelyéül szolgáló, mesterséges eredetű vizes élőhelyeken vízpótlással, szabályozott és kíméletes mederkotrással szükség gondoskodni az megfelelő állapotban tartásról.
- Az illegális természetkárosító tevékenységeket (hulladéklerakás, homokbányászat, motorsportok) a terület gyakoribb őrzésével, illetve szemléletformálással szükséges megelőzni, továbbá javasolható a gépjárművek behajtását korlátozó sorompók és árkok

fenntartása.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Sámsoni úti bellegelő Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 9 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna, határkövető egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

A KE-1 kezelési egység a tervezési terület homokgyepi élőhelyeit, illetve az azokba ágyazott kisebb, jellegtelen vagy gyomos száraz és üde gyepeket foglalja magába, amelyek nagy része jelölő élőhelyként jelentős természeti értéket képvisel. A kezelési javaslatok középpontjában a kíméletes, de rendszeres legeltetés megindítása és fenntartása áll.

(1) Meghatározása: Homoki gyepek, illetve az azokba ágyazott kisebb, jellegtelen vagy gyomos száraz és üde gyepek a magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) ismert előfordulása nélkül.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): G1 (nyílt homokpusztagyepek), H5b (homoki sztyeprétek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OB (jellegtelen üde gyepek), RA (öshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok)
- Natura 2000 élőhelyek: 6260* (Pannon homoki gyepek)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységben a terület nagy részén tartós rövid fűvű állapotot fenntartó legelőként való használat javasolt; kaszálás csak kiegészítő céllal indokolt. A használat során a jelölő homokgyepi élőhely természetes változatosságát, megújulóképességét legeléstől kímélt területrészek kialakításával szükséges segíteni.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69). *Megjegyzés: kecske legeltetése kizárólag juhnyáj részeként javasolható. A vegyes juh-kecske nyájban legfeljebb 10% kecske arány javasolható.*
- Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 állategység/ha. (GY39).
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tüzpászták létesítése nem megengedett. (GY15).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24).
- A gyepeken legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-

át. (GY62).

- A legelészkiárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni. (GY34).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágalások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető. (VA03).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A területen található kisebb, illegális homokbányászat illetve hulladékelhelyezés miatt károsodott felszíneken a gyepterület helyreállításáról szükséges gondoskodni. Hulladékeltávolítást, tereprendezést követően rendszeres gyomirtó kaszálás, esetleg a környező gyepeknek megfelelő fajkészletű (magyar csenkesz – *Festuca vaginata*, veresnadrág csenkesz – *Festuca pseudovina*) gyeptelepítés javasolt. A tevékenységet gyurgyalag (*Merops apiaster*) és parti fecske (*Riparia riparia*) fészkelőhelyéül szolgáló partfalak kíméletével javasolt megvalósítani.

Javasolt a romos, funkciójukat veszített építmények elbontása. Ezek helyén szükség esetén a legeltető gazdálkodást kiszolgáló építmények, épületek emelhetők; vagy ha ez nem indokolt, akkor területük gyepesítése javasolható a környező gyepeknek megfelelő (magyar csenkesz – *Festuca vaginata*, veresnadrág csenkesz – *Festuca pseudovina*) fajkészlettel.

Az inváziós fásszárúak nagyobb csoportjainak (lásd KE-7 kezelési egység), illetve erdőszélen terjedő állományainak (lásd KE-6 kezelési egység) eltávolítása is élőhelyrekonstrukciós léptékű feladatnak tekinthető, amit a szóban forgó kezelési egységekre vonatkozó javaslatoknál tárgyal a fenntartási terv.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A további illegális homokbányászat, hulladékelhelyezés, valamint a terepi motorsportok megelőzése érdekében javasolható a gyakoribb őrzési tevékenység, a terület külső határain az illegális tevékenységek tiltását jelző tábla elhelyezése.

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a jelenlegi formájukat a honvédségi gyakorlótérre való alakítást

megelőző rendszeres legeltetés révén elért, a pannon homoki gyepek többnyire zárt, sztyepréti, részben nyílt típusait képviselő száraz gyepek jellemzőek. A legeltetés jelenleg is tapasztalható hiánya fokozódó – főként inváziós fajok általi – cserjésedéshez, erdősödéshez, magaskórós gyomjellegű fajok elszaporodásához, túlzott avarfelhalmozódás miatti elszegényedéshez, továbbá a jelölő faj közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) szaporodó populációjának eltűnéséhez vezetett. A kíméletes legeltető gazdálkodás újbóli beindítása majd fenntartása alapvetően jól szolgálja a homoki gyepek és az ürge élőhelyi igényeinek fenntartását, ugyanakkor a jelölő élőhely térbeli sokfélesége, és a legelés okozta eróziós hatás mérséklésére érdemes kisebb – a Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett helyszínű területrészeken – a legeléstől kímélt foltokat fenntartani (elsősorban a meredek, nyitott buckaoldalakon). Legeltetésnél a szarvasmarhának – ezen belül elsősorban kisebb termetű és súlyú fajtáknak javasolt prioritást adni. Kecske legeltetése csak kis arányban, juhnyájak részeként javasolt. Kiemelten fontos az inváziós fásszárúakkal szembeni védekezés, amelyek elsősorban a szomszédos erdőállományok felől terjednek, ugyanakkor kisebb kiterjedésben őshonos fás-cserjés foltok fenntartása az élőhelyi sokféleség szempontjából indokolt. A gyepeken belül további gyomosodás és forrásául szolgáló hulladéklerakással, homokbányászattal érintett foltok, romos épületek környezete is rekultivációra szorul.

KE-2 kezelési egység

A KE-2 kezelési egységbe a homoki gyepek az a része került elkülönítésre, amelyen belül a jelölő faj magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) populációja él. A javaslatok középpontjában a magyar kökőrcsin igényeit fokozottan figyelembe vevő kifejezetten kíméletes legeltetésen alapuló élőhelykezelés áll.

(1) Meghatározása: Homoki gyepek, illetve az azokba ágyazott kisebb, jellegtelen vagy gyomos száraz és üde gyepek a magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) állományával, illetve annak környezetében.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): H5b (homoki sztyeprétek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), G1 (nyílt homokpusztagyepek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok)
- Natura 2000 élőhelyek: 6260* (Pannon homoki gyepek)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységben a jelölő faj magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) állomány igényeit figyelembe vevő, évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő adaptív legeltetési használat indokolt, rendszeres természetvédelmi kezelői közreműködéssel.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszással történő hasznosítás (GY19).
- Legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék (GY67).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY59).
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tűzpázták létesítése nem megengedett. (GY15).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24).
- A gyepon legelészikizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át. (GY62).
- A legelészikizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni. (GY34).
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukciós javaslat nem merül fel. A közvetlenül szomszédos, inváziós fajok alkotta facsoportok eltávolítása, mint élőhelyrekonstrukciós feladat a KE-7 kezelési egység területére vonatkozik, annak részleteit tehát a szóban forgó kezelési egységre vonatkozó javaslatoknál tárgyalja a fenntarási terv.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

Az esetleges illegális homokbányászat, hulladékelhelyezés, a terepi motorsportok, a jelölő növényfaj károsításának megelőzése érdekében javasolható a gyakoribb őrzési tevékenység, a kezelési egységnek a Natura 2000 terület külső határánál az illegális tevékenységek tiltását jelző tábla elhelyezése.

A magyar kökőrcsin *Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica* rágcsáló fajok általi esetleges károsításának mérséklése céljából javasolható a közeli fás élőhelyek szegélyén vörös vércse (*Falco tinnunculus*), erdei fülesbagoly (*Asio otus*), kuvik (*Athene noctua*) fészkelését, vadászatát elősegítő madárvédelmi eszközök elhelyezése (odú, fészektálca, T-fa).

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található fajgazdag homoki gyepekben a legeltetés jelenleg is tapasztalható hiánya fokozódó – főként inváziós fajok általi – cserjésedéshez, erdősödéshez, vezetett. A kíméletes legeltető gazdálkodás újbóli beindítása majd fenntartása alapvetően jól szolgálja a homoki gyepek és az itt található magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) állomány élőhelyi igényeinek fenntartását – amennyiben az rendszeres, az adott év időjárási és egyéb külső viszonyaihoz alkalmazkodó természetvédelmi felügyelet mellett történik. Alacsonyabb fűhozamú években a legelési nyomás mérséklése indokolt, különösen a magyar kökörcsin állományfoltjaiban. A jelölő élőhely térbeli sokfélesége, és a legelés okozta eróziós hatás mérséklésére érdemes kisebb – a Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett helyszínű területrészeken – a legeléstől kímélt foltokat fenntartani (elsősorban a meredek, nyitott buckaoldalakon). Legeltetésnél a szarvasmarhának – ezen belül elsősorban kisebb termetű és súlyú fajtáknak javasolt prioritást adni. Kiemelten fontos az inváziós fásszárúakkal szembeni védekezés, amelyek elsősorban a szomszédos erdőállományok felől terjednek, ugyanakkor kisebb kiterjedésben őshonos fás-cserjés foltok fenntartása az élőhelyi sokféleség szempontjából indokolt.

KE-3 kezelési egység

A KE-3 kezelési egységhez tartozó területen rendszeres terepi motorsport-tevékenység folyik (korábban kiadott, de 2014-re a vagyonkezelő megváltozása után már érvényét veszített természetvédelmi hatósági engedély alapján). Az alapvető természetvédelmi célkitűzéseknek megfelelően a kezelési javaslatok középpontjában a jelölő homoki gyepi élőhely helyreállítása, és a megfelelő kíméletes legeltetés folytatása áll. Ennek alternatívája – egyéb megfontolások alapján, elsősorban a környék további homokgyepi élőhelyeinek védelme miatt – a motorozási lehetőség fenntartása szigorúan szabályozott keretek között.

(1) Meghatározása: Rendszeresen terepi motorsportokra használt, többnyire elgyomosodott vagy lecsupaszodott homoki gyep növényzetű terület.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OC (jellegtelen száraz- félszáraz gyepek) G1 (nyílt homokpusztagyepek),
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): –
- Natura 2000 élőhelyek: 6260* (Pannon homoki gyepek)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen jelenleg gazdálkodás nem folyik, pillanatnyi állapotában arra nem alkalmas. A természetvédelmi célkitűzéseknek a gyepként (legelő) történő hasznosítás felel meg. Ugyanakkor egyéb megfontolások alapján, elsősorban a környék további homokgyepi élőhelyeinek védelme miatt a motorozási lehetőség fenntartása – szigorúan szabályozott keretek között – is lehetséges opció.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

A homokgyep helyreállítása esetén:

- Élőhelyrekonstrukció. (GY118).
- Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező. (GY105).
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108).

Helyreállítást követően:

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a homokgyep helyreállítása esetén tereprendezést követően rendszeres gyomirtó kaszálás, esetleg a környező gyepeknek megfelelő fajkészletű (*Festuca vaginata*, *Festuca pseudovina*) gyeptelepítés javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén – amennyiben a tervezési terület további gyepterületeinek, illetve a tervezési területen kívül található egyéb védett és Natura 2000 oltalom alatt álló gyepeinek terepmotorozási nyomástól való mentesítése azt indokolja – a szabályozott keretek között zajló terepmotorozási tevékenység fenntartása is lehetséges opció. Ebben az esetben a motorozásra engedélyezett terület olyan – tájba illően megoldott - körülkerítéséről szükséges gondoskodni, ami megakadályozza a motoros járművel való áthajtást a kezelési egység területén kívül található homokgyepekre, és viszont – a legelőállatok és a vad bejutását a motoros pályára. Javasolt ebben az esetben a motorozásra igénybe vett terület külön helyrajzi számként való kiméretése és lehatárolása. A lekerítés mellett egyúttal a zajvédelemről is szükséges gondoskodni, hogy a motorsporttal járó zajszennyezés se a környező lakóterületet, se a gyepeken történő legeltetési gazdálkodást ne zavarja.

A fenti opcióval ugyanakkor csak akkor javasolt számolni, amennyiben a közelben nem jelölhető ki más, természeti szempontból értéktelen területen (pl. rekultiválásra váró hulladéklerakók, bányaterületek) terepmotorozásra alkalmas pálya.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területének jelenlegi állapota természetvédelmi szempontból kedvezőtlen. Mivel a természetközeli homoki gyepek természetes fajai a területen nem hiányoznak, megfelelő élőhelyrekonstrukcióval a környező homokgyepekhez hasonló természetességű élőhely kialakítható, ami további legeltetési használatra alkalmas. Ugyanakkor – mivel hosszú idő óta motorospályának használt területről van szó, fennáll annak a - tapasztalatokkal is alátámasztott - veszélye, hogy a motorsportok végleges kitiltása esetén jelentősen megnőne a környék egyéb értékes, védett vagy Natura 2000 oltalom alatt álló területein az illegális terepmotoros tevékenység

gyakorisága. Amennyiben tehát a közelben nem jelölhető ki más, természeti szempontból értéktelen területen (pl. rekultiválásra váró hulladéklerakók, bányaterületek) terepmotorozásra alkalmas pálya, és a gyepterelátása a kezelési egység területén valamilyen okból nehezen kivitelezhető, akkor a motorozási lehetőség fenntartása – szigorúan szabályozott keretek között – is lehetséges opció.

KE-4 kezelési egység

A KE-4 kezelési egység területén a korábbi katonai használat kapcsán létrehozott vizes élőhelyek, tankúsztatók tartoznak, melyek a jelölő faj mocsári teknős (*Emys orbicularis*) nélkülözhetetlen élőhelyei. A kezelési javaslatok középpontjában az élőhelyeknek a jelölő faj számára alkalmas állapotban való tartása áll.

(1) Meghatározása: Mesterségesen kialakított vizes élőhelyek – korábbi tankúsztatók – természetközeli mocsári növényzettel

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1a (nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások), B2 (harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet), B3 (vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mótelykórós mocsarak), U9 (állóvizek), RB (öshonos fafajú puhafás, jellegtelen vagy pionír erdők)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): –
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen érdemi gazdálkodás nem folyik. Sem az élőhelyi adottságok, továbbá sem gazdasági vagy természetvédelmi szempontok nem indokolnak gazdálkodási tevékenységet. Nyílt vízfelület kialakításához bizonyos mértékű legeltetés javasolható, szarvasmarhafélékkel.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével. (V08).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyfejlesztési beavatkozások szükségesek a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állomány fenntartása érdekében. A kezelési egységhez tartozó három tankúsztató medencében, azok fokozatos feltöltődése miatt időszakosan szükséges kotrással eltávolítani az iszapot. Mivel a kotrással járó munkálatok ideiglenesen erős bolygatással járnak, a három, térben jól izolált vizes élőhely mederkarbantartását külön-külön 5-20 év időbeli eltéréssel javasolt végrehajtani. Ezzel egyúttal biztosítható, hogy különböző szukcessziós állapotú mocsári élőhelyek

egyszerre legyenek jelen a területen.

A vizes élőhelyek kiszáradásának megelőzésére a tankúsztató medencék vízbetáplálását biztosító műtárgyakat javasolt helyrállítani, azok üzemeltetéséről gondoskodni.

Javasolt a tankúsztató medencék szegélyein a környező, erősen árnyaló fás növényzet 10-20 méteres sávban való részleges eltávolítása, így az árnyalás csökkentésével a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) számára kiterjedtebb biztonságos napozó zóna alakítható ki a kezelési egységen belül.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén elsősorban a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) számára megfelelő élőhelyi adottságok kialakítása a cél. Ezt szolgálja a gazdálkodási jellegű kezelési tevékenységek mellőzése (a nyílt vízfelület kialakítását segítő legeltetés kivételével), a megfelelő vízfelület kialakítását célzó vízpótlás, valamint időszakonként végrehajtott kotrás, valamint a biztonságos napozó zóna növelése céljából javasolt szegélyi faállomány-gyérítés.

KE-5 kezelési egység

A KE-5 kezelési egységhez a homoki legelő területén elszórtan található, ritkás, többségében őshonos nyár fajok által alkotott facsoportok tartoznak. A kezelési javaslatok középpontjában az őshonos fás foltok legeltető gazdálkodással összehangolt fenntartása áll úgy, hogy azok ne terjeszkedjenek túlzottan a jelölő élőhely rovására és ne szolgáljanak inváziós fajok forrásául.

(1) Meghatározása: A homoki legelő területén elszórtan található, olykor jelentős kiterjedésű, de ritkás, többségében őshonos nyár fajok által alkotott facsoportok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): H5b (homoki sztyeprétek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, fasorok, erdősávok), P2c (idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok), S6 (nem őshonos fafajok spontán állományai)
- Natura 2000 élőhelyek: 6260* (Pannon homoki gyepek)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó fás állományok erdőként való nyilvántartásba vétele nem javasolható, azok a legelő részeként kezelendők, bennük a kíméletes legeltetés folytatása indokolt. Ennek érdekében a legeltetés és korlátozott fahasználat révén célszerű 70%-nál kisebb mérték alatt tartani a fák borítását.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás. (GY18)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69).
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület kialakítása, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes, magszóró fa meghagyásával. (E34)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területéhez tartozó ligetes, őshonos fafajú faállományok élőhelyi és tájképi sokféleség szempontjából fontos alkotói a homoki legelőterületnek. Fennmaradásuk, használatuk a legeltető használattal összeegyeztethető, ami egyúttal a fás növényzetnek a jelölő gyepi élőhelytípusra való túlzott terjedésének is gátat szab. A környező gyepek védelmében fontos feladat az állományok inváziós fásszárúaktól való mentesítése.

KE-6 kezelési egység

A KE-6 kezelési egységhez zárt, erdő képet mutató – többségében, de nem kivétel nélkül erdőként nyilvántartott – élőhelyek tartoznak a Natura 2000 terület peremi részein. A kezelési javaslatok célja a szegélyi elhelyezkedésük miatt fontos védőfunkciót ellátó erdők fenntartása úgy, hogy egyúttal ne jelentsenek inváziós fásszárúak jelenléte miatt veszélyt a jelölő homokgyepi élőhelyekre.

(1) Meghatározása: Zárt, erdő képet mutató – többségében, de nem kivétel nélkül erdőként nyilvántartott – élőhelyek a Natura 2000 terület peremi részein

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S1 (akácültetvények), S2 (nemesnyárasok), S3 (egyéb ültetett tájidegen lombos erdők), RB (őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők), RC (őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), P2b (kőkényes-galagonyás-borókás száraz cserjések), P2c (idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó üzemtervezett erdőkben a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése a gyepekkel szomszédos erdőrészekben.

A környező gyepekre ráhúzódott tájidegen fászerű állományt szükséges az erdőrészlet határáig visszaszorítani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.
- Körzeti erdőterv: Debrecen-Halápi körzet. (érvényes: 2007.01.01 – 2016.12.31.) Törzskönyvi szám: 31/87/2007.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszerűak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)
- A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részleteként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (E11).
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12).
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28).
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is. (E30).
- Őshonos fafajú állományok véghasználatára során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38).
- Őshonos fafajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása. (E52).

- Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállománytípussal (E56).
- Intenzíven terjedő idegenhonos faj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65).

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukció vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdők a Natura 2000 terület szegélyén való elhelyezkedésük miatt fontos védőfunkciót látnak el. Ugyanakkor mivel jelentős részben intenzíven terjedő tájidegen fajok tartalmazznak, spontán terjedés révén folyamatos veszélyt jelentenek a környező gyepterületekre, valamint a tisztásokra. A kezelési javaslatok ennek a veszélynek a mérséklését, a folyamat visszafordítását szolgálják, a tervszerű erdőgazdálkodási feladatok korlátozása nélkül.

KE-7 kezelési egység

A KE-7 kezelési egységhez azok a tájidegen, intenzíven terjedő fajok (akác, bálványfa, kései meggy, zöld juhar, nyugati ostorfa, gyalogakác, részben nemes nyár) által alkotott faállományok tartoznak, amelyek nem üzemtervezett erdő területére esnek, és nem is állnak szoros térbeli kapcsolatban azokkal. A kezelési javaslatok célja a jelölő homokgyepi élőhelyek védelme az intenzíven terjedő tájidegen fás növényzettől

(1) Meghatározása:

Tájidegen, intenzíven terjedő, fa- és cserjefajok által alkotott, nem üzemtervezett erdő területére eső és nem üzemtervezett erdővel szomszédos faállományok. (Élőhelyi sajátosságai miatt a kezelési egység területéhez tartozik a Kondoros-csatorna területen futó – inváziós fásszárúakkal igen erősen benőtt – szakasza is).

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S6 (nem őshonos fajok spontán állományai), S2 (nemesnyárasok), S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, fasorok, erdősávok), P2c (idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet álló- és folyóvizek partjánál)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység élőhelyeihez nem kötődik kifejezett gazdálkodási tevékenység. Gyepterületeken, tájidegen fajfaj facsoportok, fasorok inváziós terjedése révén létrejött állományokról van szó. Mind

gazdálkodási szempontból, mind a természetvédelmi célkitűzések tekintetében a gyepekre terjedő inváziós fállományok visszaszorítása javasolható. Ahol a fasorok, delelő facsoportok megtartása indokolt, ott ezeket a fásszárú állományokat őshonos, de legalábbis spontán terjedésre nem hajlamos fa- és cserjeállományokra javasolt cserélni.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység élőhelyei gyepterületekbe ágyazva találhatók, ezért a gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Élőhelyrekonstrukció. (GY118).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a kezelési egységhez tartozó inváziós fásszárú állományok felszámolása. A visszaszorításra kerülő faállományok helyén tisztító szárzúzással vagy kaszálással, valamint legeltetéssel szükséges elősegíteni a termőhelynek megfelelő gyp (homoki gyp, kicsiny arányban üde rét) helyreállítását. Ahol a fasorok, delelő facsoportok megtartása bizonyos kiterjedésben indokolt, ott ezeket a fásszárú állományokat őshonos, de legalábbis spontán terjedésre nem hajlamos fa- és cserjeállományokra javasolt cserélni.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó területeken spontán terjedésre hajlamos idegenhonos fásszárúak uralkodnak, amelyek inváziójukkal veszélyeztetik a környező gyepterületeket, közösségi jelentőségű élőhelyeket. A kezelési javaslatok az inváziós fajok visszaszorítását célozzák.

KE-8 kezelési egység

A KE-8 kezelési egységhez inváziós fajokkal, magaskórós gyomnövényzettel erősen fertőzött élőhelyek tartoznak a Natura 2000 terület peremi részén. A kezelési javaslatok – mivel a magasabb természetességű füves élőhely kialakítása ésszerűen nem kivitelezhető – spontán terjedésre nem hajlamos fafajú, védelmi funkciójú erdő kialakítása.

(1) Meghatározása:

Magaskórós gyomnövényzet, valamint és inváziós fás- és lágyszárú fajok által uralt élőhelyek a Natura 2000 terület peremi részén.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OF (magaskórós ruderalis gyomnövényzet), S6 (nem őshonos fajok spontán állományai), S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok, fasorok)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): -
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység élőhelyeihez nem kötődik kifejezett gazdálkodási tevékenység, jelen állapotukban azok érdemi gazdálkodásra alkalmatlanok. Erdőgazdálkodásra – erdősítés esetén – potenciálisan alkalmas a terület.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Mezőgazdasági földterület első erdősítése. (SZ56)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat – az erdőtelepítésen túl – nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén javasolható az erdőtelepítés. Az erdőtelepítést olyan – lehetőség szerint őshonos – fajokkal javasolt kivitelezni, amelyek állománya nem kedvez inváziós terjedésre hajlamos fajok elszaporodásának. Előnyben részesítendő a zárt, esetleg több szintű állományt képező faj kombinációk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó területeken magaskórós gyomfajok, valamint spontán terjedésre hajlamos idegenhonos lágymű- és fásszárúak uralkodnak, amelyek inváziójukkal veszélyeztetik a környező gyepterületeket, közösségi jelentőségű élőhelyeket. Értékelhető természetességű füves élőhely kialakításának lehetősége kétséges a területen. Megfelelően záródó erdő kialakítása esetén a kezelési egység területe védő és pufferfunkció betöltésére alkalmas.

KE-9 kezelési egység

A KE-9 kezelési egységhez elhagyott, illetve egy jelenleg is használt tanya udvara tartozik. A kezelési egység területe alkalmas a Natura 2000 területen természetvédelmi szempontból is kívánatos, legeltetésen alapuló gazdálkodás kiszolgáló létesítményeinek kialakítására.

(1) Meghatározása: Tanya területek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): U10 (tanyak, családi gazdaságok), U4 (telephelyek, roncsterületek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S6 (nem őshonos fafajok spontán állományai), S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok, fasorok), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén javasolható a Natura 2000 területen természetvédelmi szempontból is kívánatos, legeltetésen alapuló gazdálkodás kiszolgáló létesítményeinek kialakítása.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan önkéntesen vállalható előírás-javaslatok nem merülnek fel.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területe elhelyezkedése alapján alkalmas a Natura 2000 területen természetvédelmi szempontból is kívánatos, legeltetésen alapuló gazdálkodás kiszolgáló létesítményeinek kialakítására.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

A területen található kisebb, illegális homokbányászat illetve hulladékelhelyezés miatt károsodott felszíneken a gyepterület helyreállításáról a KE-1 kezelési egység területén szükséges gondoskodni. Hulladékeltávolítást, tereprendezést követően rendszeres gyomirtó kaszálás, esetleg a környező gyepeknek megfelelő fajkészletű (magyar csenkesz - *Festuca vaginata*, veresnadrág csenkesz - *Festuca pseudovina*) gyeptelepítés javasolt.

Romos, funkciójukat veszített építmények elbontása KE-1 kezelési egység területén javasolt. Ezek helyén szükség esetén a legeltető gazdálkodást kiszolgáló építmények, épületek emelhetők; vagy ha ez nem indokolt, akkor területük gyepesítése javasolható a környező gyepeknek megfelelő (magyar csenkesz - *Festuca vaginata*, veresnadrág csenkesz - *Festuca pseudovina*) fajkészlettel.

A területen a terepi motorsportok folytatása miatt károsodott felszíneken a gyepterület helyreállításáról a KE-3 kezelési egység területén szükséges gondoskodni. Tereprendezést követően rendszeres gyomirtó kaszálás, esetleg a környező gyepeknek megfelelő fajkészletű (magyar csenkesz - *Festuca vaginata*, veresnadrág csenkesz - *Festuca pseudovina*) gyeptelepítés javasolt.

Inváziós fásszárú állományok élőhelyrekonstrukciós célú felszámolása a KE-7 kezelési egység területén javasolt. A visszaszorításra kerülő faállományok helyén tisztító szárzúzással vagy kaszálással, valamint legeltetéssel szükséges elősegíteni a termőhelynek megfelelő gyep (homoki gyep, kicsiny arányban üde rét) helyreállítását. Ahol a fasorok, delelő facsoportok megtartása bizonyos kiterjedésben indokolt, ott ezeket a fásszárú állományokat őshonos, de legalábbis spontán terjedésre nem hajlamos fa- és cserjeállományokra javasolt cserélni.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelmét alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján.

Az egyes fajok esetében a fajvédelmi intézkedések a következőkben foglalhatók össze:

A magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) egyetlen nagyobb állományfoltban él a KE-2 kezelési egység területén, viszonylag jelentős mennyiségben. Fenntartása, védelme a gyep kíméletes, rendszeres természetvédelmi kezelői felügyelet mellett zajló legeltetésével, valamint a direkt károsító tényezők (terepmotorozás, hulladékelhelyezés, homokbányászat, vegetációs időszakban történő égetés, növénygyűjtés) kizárásával biztosítható. A magyar kökörcsint rágcsáló fajok általi esetleges károsításának mérséklése céljából javasolható az állományhoz közeli fás élőhelyek szegélyén vércse, erdei fülesbagoly, kuvik fészkelését, vadászatát elősegítő madárvédelmi eszközök elhelyezése (odú, fészektálca, T-fa). A faj igényeit figyelembe vevő konkrét kezelési javaslatok a KE-2 egységre vonatkozóan a 3.2.1 fejezetben kerülnek kifejtésre.

A közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) jelenleg nem rendelkezik szaporodó állománnyal a területen, aminek vélhető oka a legeltetési területhasználat elmaradása, a megfelelő gyepes

élőhelyeken a tartós rövid fűvű állapot megszűnése. Megtelepedésére a gyepek rendszeres legeltetése esetén van esély. Ha a legeltetési használat megvalósul, javasolható a faj betelepítése egy közeli populációból.

A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állomány hosszabb távú fenntartása érdekében több beavatkozás is javasolható. A faj fontos élőhelyéül szolgáló három tankúszató medencében (KE-4 kezelési egység), azok fokozatos feltöltődése miatt időszakosan szükséges kotrással eltávolítani az iszapot. Mivel a kotrással járó munkálatok ideiglenesen erős bolygatással járnak, a három, térben jól izolált vizes élőhely mederkarbantartását külön-külön 5-20 év időbeli eltéréssel javasolt végrehajtani. Ezzel egyúttal biztosítható, hogy különböző szukcessziós állapotú mocsári élőhelyek egyszerre legyenek jelen a területen. A vizes élőhelyek kiszáradásának megelőzésére a tankúszató medencék vízbetáplálását biztosító műtárgyakat javasolt helyrállítani, azok üzemeltetéséről gondoskodni. Javasolt a tankúszató medencék szegélyein a környező, erősen árnyaló fás növényzet 10-20 méteres sávbán való részleges eltávolítása, így az árnyalás csökkentésével a mocsári teknős számára kiterjedtebb biztonságos napozó zóna alakítható ki a kezelési egységen belül. A faj igényeit figyelembe vevő konkrét kezelési javaslatok a KE-4 egységre vonatkozóan a 3.2.1 fejezetben kerülnek kifejtésre.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Monitorozás:

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelytérképezés 2013-ban készült el a teljes területre nézve. A jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2014-ben történt. A további kutatás és monitorozás tekintetében a fenti felmérések eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhely kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhely (6260*) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen (a KE-1 valamint a KE-2 kezelési egységek területén is) monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan.

A terület jelölő állatfajai közül az ürge (*Spermophilus citellus*) monitorozása csak akkor indokolt, ha szaporodó állományának jelenléte igazolást nyer (akár spontán megtelepedés, akár betelepítés révén). A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) esetében monitorozásra az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható. Ha erre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 5 évente, az élőhelytérképezéssel azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

A magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) NBmR protokoll szerinti monitorozását minimálisan 3 évente szükséges elvégezni. Tekintettel a terület és az állomány könnyű megközelíthetőségére, kicsiny kiterjedésére, megfelelő szervezéssel az évenként elvégzett monitorozás is megfontolásra javasolt.

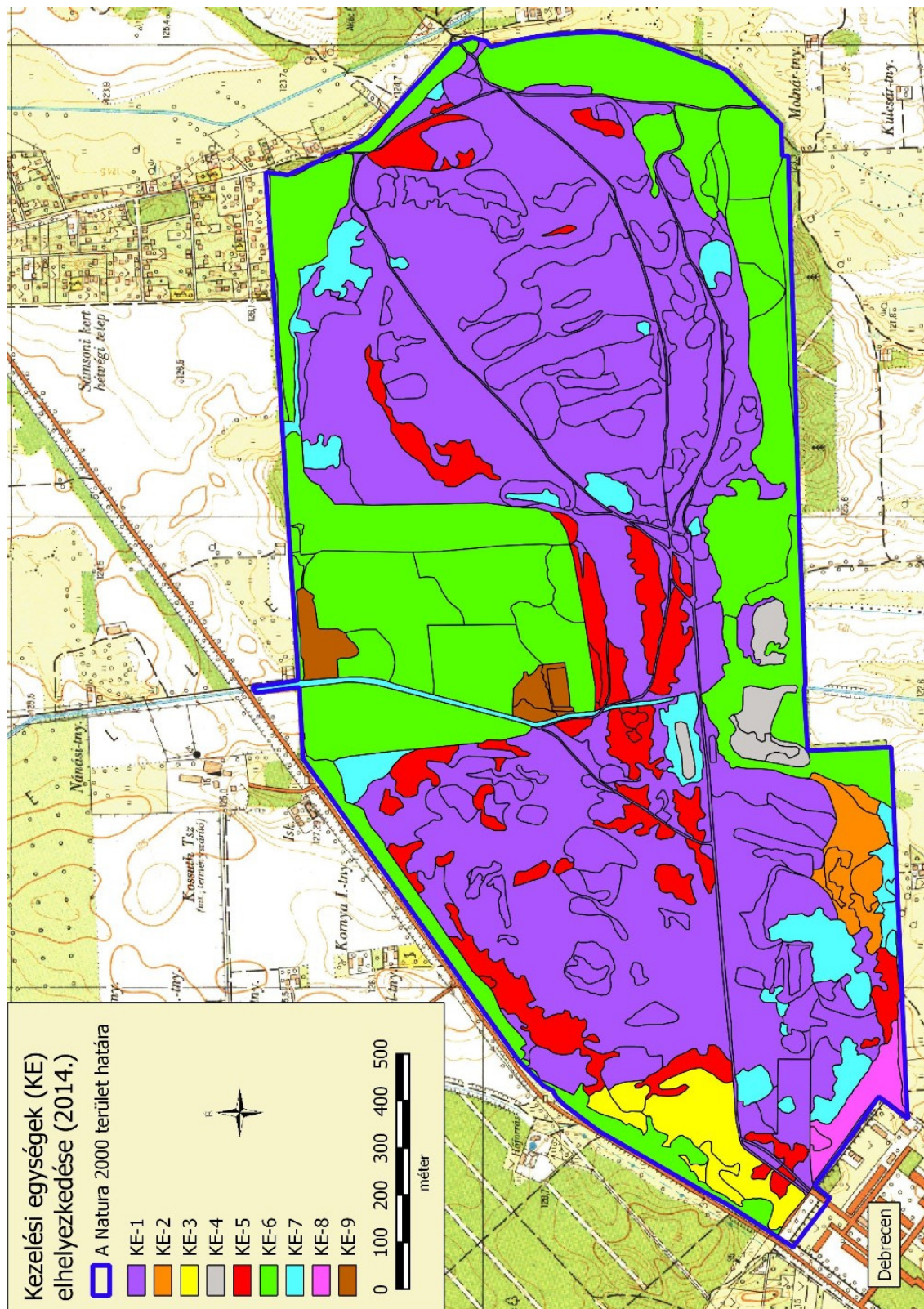
Kutatás:

A tervezési területre vonatkozóan javasolható a tájidegen fás növényzet terjedésének vizsgálata, amelyre költséghatékony volta miatt a légifotó-elemzésen alapuló elemzési módszer ajánlható. Ennek segítségével meghatározhatók azok a helyek, ahol az inváziós fásszárúak terjedése leginkább veszélyezteti a jelölő élőhelyet.

Hasonló módszertannal (légifotó-elemzés) indokolt az őshonos fás állományok (elsősorban a hazai nyaras) élőhelyfoltok terjedésének dinamikája. Jelenlgt nincsen pontos képünk arról, hogy ez a – táji léptékben fontos – fás élőhelytípus mennyire veszélyezteti a jelölő élőhelyet, és mennyiben szükséges aktív beavatkozás a terjedésének keretek között tartásához.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Sámsoni úti bellegelő (HUHN20107) különleges természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

Ezen túl a terület egyes részei az országos puffterület övezetének részei is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési területet 100%-ban állami tulajdonban van, 2013 óta a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet vagyonkezelésében áll, haszonbérelő, gazdálkodó a fenntartási terv elfogadásának időszakában nincs. Az elmúlt évtizedekben katonai gyakorlótér volt.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) alapján a Sámsoni úti bellegelő kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Debrecen közigazgatási területét érintve három fizikai blokkban (LF6U1-8-11, LFJE1-6-1, LFW71-C-11) található. A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 60 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
LF6U1-8-11	37,98	2,39	-
LFJE1-6-11	178,48	138,12	-
LFW71-C-11	33,29	0,36	-

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a vidékfejlesztésért felelős miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza. Jelenlegi, 2009. és 2014. közötti időszakban a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet hatályos. Jelen Natura 2000 területen a támogatási rendelet gyep hasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetőek igénybe, ugyanis a Sámsoni

úti bellegelő kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület nem esik bele Magas Természeti Értékű Területek zónalehatárolásaiba. A terület hosszú távú fenntartásához csak részben megfelelőek a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálási hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálási hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Az agrártámogatások és Natura 2000 kompenzációs támogatások igénybe vételére vonatkozó információk

A területen a fenntartási terv készítésének időszakában gazdálkodás nem folyik, és ahhoz kapcsolódóan támogatás igénybevétele sem történik.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban több természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (pl. vizes élőhelyek.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Sámsoni úti bellegelő fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Sámsoni úti bellegelő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 erdőterületeken egyes intenzíven terjedő tájidegen fajoknak az erdővel szomszédos gyepterületekre való terjedésének megakadályozását szolgáló eszközök (a jelenlegi hatályos - Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló - 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet – módosításával, kiegészítésével).
- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálas takarmány tárolásának tilalma, és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalat alapján ösztönzik a területhasználat az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Sámsoni úti bellegelő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületeken a legeléstől kímélt területrészek kialakítását ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a tájidegen fafajú fasorok, delelő fák, facsoportok őshonos

fafajúvá alakítását szolgáló eszközök.

- A Natura 2000 gyepek- és egyéb fátlan területeken az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb állományainak felszámolását szolgáló eszközök.
- Natura 2000 területeken illegális hulladéklerakók felszámolását és rekultivációját szolgáló eszközök.
- Natura 2000 területeken illegális homokbányák felszámolását és rekultivációját szolgáló eszközök.
- Natura 2000 területeken volt katonai építmények felszámolását és rekultivációját szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 területen található erdők szerkezetátalakítását ösztönző eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepterkezelést. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene venni a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességgű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatban a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság LIFE pályázatot nyújtott be 2014 szeptemberében („Restoration of pannonic sand steppes and habitats of *Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica* in the Nyírség region” - címmel). A pályázat célja a pannon homoki gyepek (6260*) kiemelt jelentőségű élőhelytípus és a magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) élőhelyeinek megőrzése, fenntartása, helyreállítása. A projekt több területet érint; a Sámsoni-úti bellegelő területén a konkrét tervezett tevékenységek az inváziós fásszárú növényzet visszaszorítását érintik, illetve az inváziós fajok állományai helyén a homokpusztagyepi élőhely helyreállításának elősegítését. Ezen kívül a projekt során a terület magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) állománya forráspopulációként szolgálhat a többi projektterületre való visszatelepítést szolgáló tevékenységekhez.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.14. Debrecen	Résztvevők száma: 5
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.14. Debrecen	Résztvevők száma: 6
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014. augusztus (Debrecen)	Kifüggesztés darabszáma: 1
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14 -től folyamatosan	http://www.emisszio.hu/n2 + facebookon megosztva
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014. július és augusztus	Kiküldött levelek darabszáma: 64

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11. 2014.01.30. 2014.07.30.	10 sajtó-megjelenés

A társadalmi egyeztetés szöveges ismertetése:

- A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
- A fenntartási terv véleményezhetőségéről sajtótájékoztató került megrendezésre, melynek eredményeképpen 10 sajtómegjelenés történt (térsvégi televízió, térsvégi rádió, országos hetilap, megyei napilap, internetes hírportálok).
- Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és amennyiben az elérhetőség rendelkezésre állt, kiegészítő jelleggel e-mailben is) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre. A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő levelek tartalmazták a kommunikációt végző E-misszió Egyesület által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott összes Natura 2000 terület fenntartási terveinek véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.). A címzettek köre:
 - Érintett önkormányzatok (1 levél)
 - A területen jelenleg nincs gazdálkodó. A terület 100%-ban állami tulajdon..
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
 - Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
 - Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
 - Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
 - Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
 - Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
 - Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Iroda

- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Költségvetési Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Fejlesztési, Tervezési és stratégiai Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala, Terület és Vidékfejlesztési Osztály
- Észak-Alföldi Regionális Tanács
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (2 levél)
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Hajdú-Bihar Megyei Horgászszervezetek Szövetsége
- Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége
- Erdészeti szakirányítók (19 levél)
- Agrárkamarai tanácsadók (128 levél)
- Falugazdász területi irodák (17 levél)
- Vadásztársaságok (83 levél)
- Vízgazdálkodási társulatok (19 levél)
- Horgász egyesületek (106)

- Halászati hasznosítók (8 levél)
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.
- A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 6 fő vett részt.
- A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv készült. A terepbejáráson 5 fő vett részt.
- Az érintett önkormányzat (Debrecen) 2014. augusztusában kifüggesztette a fenntartási tervet.
- A beérkezett véleményeket és észrevételeket összefoglaltuk és megküldtük a tervekészítőnek és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A legfontosabb beérkezett észrevételek:

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Érintett önkormányzat (Debrecen)	igen (részleteket ld. a táblázat alatt)	fórumon megjelentek, e-mailben	igen	A motorkrossz pályára vonatkozó javaslataik a megfelelő kezelési egység javaslataiba beépítésre kerültek
Szabolcs-Szatmár- Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	igen (Növény telepítést a „Közutak tervezése” című ÚT 2-1.201. számú útügyi műszaki előírásban foglaltaknak megfelelően kell elvégezni. Vasút környezetében történő növénytelepítéskor 206198. (XII.21.) KM rendelet, és a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. tv. 42/A § (1) bekezdésének betartása.)	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Szabolcs-Szatmár- Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal	igen (Szervezetük a másodfokú hatósági feladatokat látja el. Építésügyi általános feladatkörben első fokú hatóságként a járasszékhely szerint települési önkormányzatok jegyzői, illetve járási építésügyi hivatalok járnak el).	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	igen (A fenntartási tervnek igazodnia kell a 2009. évi XXXVII. törvény 112 § (3) bekezdés 2. pontja alapján kihirdetésre került erdőtervrendeletek, előírásaihoz, valamint az Országos Erdőállomány adatai és előírásaihoz.)	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	igen (Felhívták a tervező figyelmét a kötelező vízgazdálkodási szakfeladatok ellátására, az azokat alátámasztó	e-mailben	nem	Az észrevételek a megalapozó dokumentáció megfelelő fejezetébe beépültek.

Kommunikáció címtettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
	jogszabályokat ismertették. Részletezték a folyamatos fenntartási, karbantartási feladatokat. Kérték, hogy a tervben olyan javaslatok szerepeljenek, melyek nem akadályozzák a kötelező vízgazdálkodási feladatok ellátását)			Konkrét kezelési javaslatra vonatkozó észrevétel nem történt.
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	igen (Véleményezték a terv megalapozását szolgáló élőhelytérképet, a jelölő élőhely azonosítását. Bizonyos veszélyeztető tényezők - motorsportok, inváziós fajok - kiterjedésére, súlyosságára hívták fel a figyelmet. Javaslatokat tettek az erős invázióval sújtott területek, illetve a a motorkrosszpálya, az erdőnek nem minősülő fás területek, a jelölő növényfaj élőhelyeinek kezelésére. Tervezett pályázattal kapcsolatban szolgáltatott információt)	fórumon és terepbejárás megjelentek, írásban javasoltak	igen	Véleményüket (jelölő élőhely elterjedése, veszélyeztető tényezők, egyes élőhelyek kezelése, tervezett pályázat) a szakmai tervező figyelembe vette a fenntartási tervben illetve a megalapozó dokumentációban.

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai véleményezték a terv megalapozását szolgáló élőhelytérképet, javaslatokat tettek a közösségi jelentőségű élőhely értelmezésére vonatkozóan, illetve a veszélyeztető tényezők (motorsportok, inváziós fajok) mértékével kiterjedésével kapcsolatban közölt információk épültek be a megfelelő fejezetbe. Az inváziós fajokkal sújtott területek, illetve jelölő növényfaj élőhelyének kezelésével kapcsolatban a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság kiegészítéseivel egyeztetett javaslat került a terv végleges változatába. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársaival történt konzultáció alapján történt módosítás a területet érintő motorkrosszpálya, valamint az erdőnek nem minősülő fás területek kezelése tekintetében. A területre vonatkozóan tervezett (2014 szeptemberi benyújtású) pályázattal kapcsolatos információk szintén beépültek a tervbe.

A Tiszántúli Környezetvédelmi Igazgatóság véleménye – amelyben felhívták a tervező figyelmét a kötelező vízgazdálkodási szakfeladatok ellátására, az azokat alátámasztó jogszabályokat ismertették, és részletezték a folyamatos fenntartási, karbantartási feladatokat – a megalapozó dokumentációba beépítésre kerültek.

Az érintett önkormányzat részéről a területet érintő motorkrosszpálya tekintetében tett észrevételek alapján a megfelelő kezelési egység javaslataiban történt módosítás.